

گزارشی از زندگی و مبارزات شهید هاشمی نژاد

صدای انقلاب در مشهد، از ۱۳۴۲

جوانمرد فاضل، شهید سید عبد‌الکریم هاشمی نژاد، پنجم مرداد سال ۱۳۱۱، در بهشهر و در خانواده‌ای متدین و زحمت کش متولد شد. اواز کودکی طعم تلخ فقر و حرم را چشید و فاصله طبقاتی فاحشی را که رژیم سلطنتی بر جامعه‌ایران تحمیل کرده بود، درک کرد. وضع معیشتی خانواده شهید هاشمی نژاد باعث شده بود به ناچار، همزمان باتحصیل، کار کند؛ ۱۴ ساله بود که شوق فراگرفتن علوم دینی و تشویق پدر، او را به مدرسه علم پلور آیت‌ا… کوهستانی در روستای کوهستان، واقع در ۶ کیلومتری بهشهر گشاند؛ شوقی که سبب شدوی مدارج تحصیلی را به سرعت طی کندو در مدت زمان کمی به سطوح عالی حوزه برسد.

- هجرت به قم و شاگردی امام(ره)**

شهید هاشمی نژاد به تشویق آیت‌ا… کوهستانی به قم رفت و در آن جا از محضر شیخ علی فریدالاسلام بهره برد و سطوح عالی حوزه را نژد استادانی چون آیت‌ا… العظمی برو جردی، علامه طباطبایی و حضرت امام خمینی(ره) فراگرفت و با کوله‌باری از دانش، برای کسب فیض معنوی در سال ۱۳۴۰ راهی مشهد شد. او در مشهد از محضر حضرت آیت‌ا… میلانی وآیت‌ا… حاج هاشم قزوینی کسب فیض کرد. در جلسات درس حوزه مشهد بود که دوبار خراسانی خود، یعنی مقام معظم رهبری وآیت‌ا… واعظ طبسی را یافت و با آن هابری طی طریقی که بعدها صبغه انقلابی به خود گرفت، هم پیمان شد.

- ورود جدی به مبارزه**

پس از واقعه ۱۵ خرداد، شهید هاشمی نژاد در زمره فعالان و مبارزانی بود که رژیم پهلوی آن ها را زیر نظر داشت. شجاعت، صراحت لہجه و بیان شیوای آن بزرگوار، باعث شد ساواک او را به عنوان یکی از هدایت کنندگان جریان نهضت اسلامی در مشهد، تحت تعقیب قرار دهد. باوجود محدودیت های اعمال شده از سوی رژیم، شهید هاشمی نژاد در ابام‌پس از واقعه ۱۵ خرداد سال ۱۳۴۲ با سخنرانی ها و نوشتارهای روشنگرانه خود به افشای ماهیت و عملکرد ضد مردمی رژیم پهلوی پرداخت. سخنرانی در مسجد قیل، یکی از مهم ترین و تأثیر گذار ترین افشاگری های او علیه رژیم پهلوی در مشهد بود. این سخنرانی معروف که در ۲۲ مهر ماه ۱۳۴۲ ایراد شد، باعث شد ساواک، شهید هاشمی نژاد را بازداشت وزندان کند. او پس از رهایی از زندان با کمک دوستانش «کانون فرهنگی جوانان» و سپس «کانون بحث و انتقاد دینی» را در سال ۱۳۴۳ تأسیس کرد. این کانون از معدود مراکزی در مشهد بود که دانشجویان و تحصیل کردگان مذهبی را به خود جلب می کرد و فعالیت هایش نقش موثری در نهادهای که درن تعالیم اسلامی در ذهن قشر جوان جامعه داشت.

- مثالث مدیریت انقلاب در مشهد**

شهید هاشمی نژاد در سال ۱۳۵۴ در پی سخنرانی های افشاگرانه اش در دهه فاطمیه، مجدداً بازداشت و این بار به دو سال زندان محکوم شد. پس از آزادی از زندان، مثالث معروف روحانیت مبارز مشهد، با حضور او، مقام معظم رهبری و آیت‌ا… واعظ طبسی شکل گرفت و مدیریت جریان انقلاب در مشهد توسط این سه روحانی مبارز، انتظام و قوام تازه ای یافت. فعالیت های شهید هاشمی نژاد، در این مقطع، به بار داشت دوباره او منجر شد. با این حال، پس از آزادی مجدد، مدیریت اتاق فرمان انقلاب در مشهد را به دست گرفت و با تلاش های مجدانه خود، راه را برای پیروزی انقلاب اسلامی در مشهد هموار کرد.

- استمرار فعالیت هایس از پیروزی انقلاب**

با پیروزی انقلاب، شهید هاشمی نژاد به عنوان نماینده اول مازندران به مجلس خبرگان قانون اساسی راه یافت و پس از پیوستن به حزب جمهوری اسلامی، دفتر نمایندگی این حزب را در مشهد تأسیس کرد. دفتر او در حزب جمهوری اسلامی، محلی برای آموزش های عقیدتی به جوانان بود. اصولاً بخش مهمی از حیات طیبه شهید جوانمرد در فعالیت های او در زمینه تنویر افکار عمومی و به ویژه روشن کردن آذهان جوانان از طریق سخنرانی و نگارش کتاب های متعدد تشکیل می داد. بیشتر آثار او از تنوع و طراوت ویژه ای برخوردار است. شهید هاشمی نژاد ذوق ویژه ای در نحوه تدوین و ارائه مطالب داشت. زمان «مناظره د کترو پیر» حاصل همین ذوق ادبی اوست که در آن، موضوع پاسخ به شبهات دینی و پرشش های نسل جوان، دستمایه نگارش این اثر ارزشمند شده است. شهید هاشمی نژاد پس از پیروزی انقلاب اسلامی به عنوان سفیر انقلاب به برخی کشورها سفر کرد و پیام انقلاب را به گوش ملت ها رساند. او اعتقاد زیادی به کار تشکیلاتی داشت و نظمر امایه پیشرفت انقلاب می دانست. شهید هاشمی نژاد استاد تحلیل تاریخ اسلام و تطبیق آن با شرایط روز بود و تسلط او بر علوم دینی از او چهره ای ساخته بود که مور دپذیرش تمامی طیف های مذهبی در مشهد قرار داشت. شور عجیب شهید هاشمی نژاد برای آموزش و تربیت جوانان چنان بود که حتی با حضور سه نفر، کلاس برگزار می کرد و از کمی تعداد افراد و تبعاتی که برخی گمان آن را داشتند، نمی هراسید. آموزه های او پس از پیروزی انقلاب اسلامی، که در آن ها به نقد منافقین و بیان ماهیت جریان آن ها می پرداخت، از یک سوءفاهیت گسترده و در مسیر استحکام اهداف عالی نهضت اسلامی مردم ایران از سوی دیگر، سبب شد منافقین این اندیشمند مبارز را در روز هفتم مهر ماه ۱۳۶۰، پس از برگزاری کلاس در دفتر نمایندگی حزب جمهوری اسلامی در مشهد، به شهادت برسانند.

پرونده ویژه روزنامه خراسان در سالروز شهادت «جوانمرد فاضل»، شهید سید عبد‌الکریم هاشمی نژاد

الگوی وقف زندگی در راه انقلاب اسلامی

ضربه به اسلام بزنند. اسلام از این شهدا و بالاترین شهدا را در راه هدف تقدیم کرده است.» (صحیفه امام، ج ۱۵، صص ۲۵۷ و ۲۵۸) آن چه در زندگی شهید هاشمی نژاد، بیش از همه چیز به چشم می آید، بی قراری و پایداری وی در آن عضویت داشتند. شهید هاشمی نژاد را باید به دلیل اهتمام به هدایت نسل جدید و خستگی ناپذیر بودن در مسیر مبارزه و به سرانجام رساندن نهضت اسلامی، یک الگوی تمام عیار برای کسانی بدانیم که می خواهند همه زندگی خود را وقف هدف بزرگ و مقدس شان کنند. او به راه اسلام و حقیقت آن، اعتقادی راسخ و خدشه ناپذیر داشت، آن گونه که امام خمینی، ساعتی پس از شهادت او، در روز هفتم مهرماه سال ۱۳۶۰، ضمن سخنانی به وی لقب «خلف صالح» داد و در باره اش گفت: «در روز شهادت امام جواد- سلام‌ا… علیه- یکی از فرزندان و تبار آن خانواده به شهادت رسید؛ شهید هاشمی نژاد که من از نزدیک با او آشنا بودم و تعهد و خصال و تعهد آن شهید را لمس کرده بودم و مراتب فضل و مجاهدت آن بر اشخاصی که او را می شناسند، پوشیده نیست. امروز در روز شهادت سلف صالح، این خلف صالح و متعهد از دست ما گرفته شد … این ها می خواهند با کشتن اولاد پیغمبر و با به عزانشتن امام عصر- سلام‌ا… علیه- و مؤمنین،

گروه تاریخ- شهید هاشمی نژاد در تاریخ انقلاب اسلامی، به ویژه در تاریخ انقلاب مشهد، یک شخصیت تأثیر گذار و فراموش نشدنی است. او یکی از اعضای کمیته سه نفره هدایت انقلاب در مشهد بود که آیت‌ا… خامنه ای و مرحوم آیت‌ا… واعظ طبسی نیز در آن عضویت داشتند. شهید هاشمی نژاد را باید به دلیل اهتمام به هدایت نسل جدید و خستگی ناپذیر بودن در مسیر مبارزه و به سرانجام رساندن نهضت اسلامی، یک الگوی تمام عیار برای کسانی بدانیم که می خواهند همه زندگی خود را وقف هدف بزرگ و مقدس شان کنند. او به راه اسلام و حقیقت آن، اعتقادی راسخ و خدشه ناپذیر داشت، آن گونه که امام خمینی، ساعتی پس از شهادت او، در روز هفتم مهرماه سال ۱۳۶۰، ضمن سخنانی به وی لقب «خلف صالح» داد و در باره اش گفت: «در روز شهادت امام جواد- سلام‌ا… علیه- یکی از فرزندان و تبار آن خانواده به شهادت رسید؛ شهید هاشمی نژاد که من از نزدیک با او آشنا بودم و تعهد و خصال و تعهد آن شهید را لمس کرده بودم و مراتب فضل و مجاهدت آن بر اشخاصی که او را می شناسند، پوشیده نیست. امروز در روز شهادت سلف صالح، این خلف صالح و متعهد از دست ما گرفته شد … این ها می خواهند با کشتن اولاد پیغمبر و با به عزانشتن امام عصر- سلام‌ا… علیه- و مؤمنین،

یادگارهای «جوانمرد فاضل» در روزنامه خراسان

شهید هاشمی نژاد از مهرماه ۵۹ تا حدود یک ماه قبل از شهادت، ۱۷ تیتیر اصلی روزنامه خراسان را در قالب ۵ مصاحبه

و ۱۲ گزارش ویژه خبری به خود اختصاص داده است

جواد نوائیان رودسری – بین مهر سال ۱۳۵۹ تا مهر سال ۱۳۶۰، روزنامه خراسان ۱۷ تیتیر اصلی خود را در شماره های مجزا، به صحبت هاو مصاحبه های شهید هاشمی نژاد اختصاص داده است. از این ۱۷ تیتیر، پنج مورد مصاحبه اختصاصی این روزنامه با «جوانمرد فاضل» بوده که یک مورد به سیاست روز (انتخاب شهید راجی به عنوان نخست وزیر)، یک مورد به مبانی فکری انقلاب، یک مورد در باره خاطرات دوران مبارزه با رژیم پهلوی و دو مورد

به شرایط حاکم بر جنگ و حواشی آن اختصاص داشته است. مجموعه این ۱۷ گزارش و مصاحبه، هر چند نمی تواند تمام رویکرد ها و دیدگاه های شهید هاشمی نژاد را پوشش دهد، اما قادر است بخش هایی از نظرات آن شهید بزرگوار را به ویژه در حوزه مسائل سیاسی و بین المللی، به نمایش بگذارد. آن چه از بیابانی روزنامه خراسان به دست می آید، صرف نظر از دیدگاه های دقیق و جامع شهید هاشمی نژاد، شهادی بر صراحت بیان و شجاعت او در

اظهار نظر های گوناگون است. بیشتر سخنرانی های انتشار یافته در روزنامه خراسان، در حرم مطهر ایراد شده و آخرین آن ها متعلق به ۱۱ شهریور سال ۱۳۶۰، یعنی کمتر از یک ماه پیش از شهادت اوست. قدر مسلم آن است که او درن همه آن مطالب در این مجال مختصر، امکان پذیر نیست. از این رو، گزیده هایی را از آن چه به یادگار از «جوانمرد فاضل» در روزنامه خراسان باقی مانده است، با هم در سالروز شهادت او مرور می کنیم.

انقلاب هزاران رجایی و باهنر دارد

۱۱ شهریور ۱۳۶۰- حرم مطهر رضوی

«آمریکا بدانند که حالا، بعد از شهادت رجایی و باهنر، در کشور ما هزاران رجایی و باهنر وجود دارد که با مبارزه بزرگ شده اند و پرورده انقلاب اند و تا شکست این آبر جنایتکار، به مبارزه با او ادامه خواهند داد. آمریکا خیال می کند با ترور شخصیت ها، مردم از رأی دادن خسته می شوند؛ در صورتی که مردم ما از خون دادن و شهادت در راه انقلاب، هیچ ابایی ندارند و خسته نمی شوند، چه برسد به این که بخواهند برای حفظ آن، پای صندوق رأی ببینند و رأی بدهند. اگر لازم باشد، این ملت سالی ۳۰ بار رأی خواهند داد و به کوری چشم دشمنان ثابت خواهند کرد که همیشه پشتیبان انقلاب و رهبر آن هستند و خواهند بود.»

سرنوشت قطعی انقلاب

۱۱ مرداد ۱۳۶۰- حرم مطهر رضوی

«این انقلاب سرنوشتی جز شکست نوطه ها ندارد و نوطه گران داخلی و خارجی نیز در برابر این ملت و به خواست خداوند، سرنوشتی جز نکتبت، ذلت و رسوایی نخواهند داشت. در شرایطی که منافقین به شرق و غرب امید بسته بودند تا به قول خودشان، این انقلاب را درگرو گون کنند و بر همین اساس، دست به آن جنایات بزرگ زنند، ملت انقلابی چنان در برابر آن ها موضع گیری کرد که بنی صدر و رجوی، هر دو به دامن فرانسه سرمایه دار گریختند. وابستگان به این گروهک ها باید از این فرار متفحاحانه در س بگیرند و از خود بیرسند که چرا مدعیان مبارزه با امپریالیسم، امروز به دامان امپریالیسم گریخته اند؟»

مسئله ای مهم تر از مبارزه با بنی صدر

۲ تیرماه ۱۳۶۰- حرم مطهر رضوی

«آقای بنی صدر جامعه ما را فریب داد. ایشان قبل از پیروزی انقلاب و نیز قبل از این که رئیس جمهور شود، در مباحثه ها و مناظره های تلویزیونی شرکت می کرد، در برابر گروهک های مارکسیست و کمونیست و منافقین موضع می گرفت و قبل از شروع جلسات مناظره، برای شهدا حمد و سوره می خواند، اما بعد از ریاست جمهوری دیگر در سخنرانی هایش از این مسائل خبری نبود. با این حال، برادران و خواهران گرامی، مسئله این نیست که ما در داخل کشور با شخصی به نام آقای بنی صدر برخورد داشته باشیم، بلکه مسئله مهم تری وجود دارد و آن برخورد با یک جریان انحرافی است که می خواهد بر اندازی کند.»

آمریکا؛ سکه ای که ۲ رو دارد

۹ دی ماه ۱۳۵۹- میدان شهدای مشهد

«برادر و خواهر، آمریکا یک سکه ای است که دو رو دارد؛ یک رویش شعار دروغین حمایت از حقوق بشر است که ما توانستیم این موضوع را بر ملا کنیم. ما به دنیا نشان دادیم که حقوق بشر آمریکایی ادعایی بیش نیست … روی دیگر سکه آمریکا خشونت است و ددمنشی که آن نیز، برای همه مستضعفان عالم، اظهار من الشمس است. ما آن شاء … امپریالیسم و آبادی اش را در گورستان تاریخ دفن خواهیم کرد. اما برادر و خواهر گرامی، این کاریک شرط لازم دار دو آن، این است که همین شیوه خودمان را در راه مبارزه ادامه دهیم، از تداوم آن خسته نشویم و فریب حقه بازی های دشمن را نخوریم.»

نگاهی به مهم ترین آثار قلمی «جوانمرد فاضل»

میراث مکتوب شهید هاشمی نژاد

سیدالشهدا (ع) اختصاص دارد. کتاب «درسی که حسین (ع) به انسان ها آموخت» را می توان در سرنامه ای برای مبارزان علیه رژیم طاغوت نامید.

- مناظره د کترو پیر**

کتاب «مناظره د کترو پیر» در سال ۱۳۴۳ به چاپ رسید. هدف از نگارش این کتاب، پاسخ به شبهات و پرسش هایی بود که از سوی روشنفکران، در باره مباحث اسلامی مطرح می شد. شهید هاشمی نژاد این کتاب را در قالب داستان به رشته تحریر در آورده است. صحبت هایی که در واقع طرح پرسش یا شبهه و پاسخ به آن است، میان تعدادی مسافر در یک قطار در دوبل می شود.

- مشکلات مذهبی روز**

«مشکلات مذهبی روز» یکی از نخستین آثار شهید

هنر شهید هاشمی نژاد، تنها کلام نافذ و سخنرانی های بلیغ اش نبود. آن ها که با شهید هاشمی نژاد آشنایی دارند و احیاناً، محضر او را درک کرده اند، می دانند که قلم شهید جوانمرد، همچون زبانش، در خدمت اسلام مان و ترویج آموزه های دینی قرار داشت. اواز روحانیون و علمای زمان شناسی محسوب می شد که درباره آگاهی جوانان و پیوند آن ها با دین و ارزش های دینی، دغدغه مند بودند. شهید هاشمی نژاد، افزون بر فعالیت های تبلیغی گسترده در این زمینه، دست به نگارش کتاب های ارزشمند متعددی زد که برخی از آن ها، در آن دوران، تأثیر مهمی در روند پیروزی انقلاب اسلامی داشت. با این حال، شناخت نسل امروز در باره آثار شهید جوانمرد، چندان مطلوب نیست. بسیاری از آثار او تجدید چاپ نشده و برخی از آن ها، به مرحله چاپ نرسیده است. کتاب هایی همچون «راه سوم، بین کمونیسم و سرمایه داری»، «کمونیسم از دیدگاه نظام اقتصادی و اجتماعی اسلام» و «مبارزه با جهل و مادیت»، تقریباً نایاب اند و تعدادی از جزوه های مربوط به مباحث اعتقادی که توسط آن شهید بزرگوار به رشته تحریر در آمده، هنوز به زیور طبع آراسته نشده است. موضوعی که شهید هاشمی نژاد در بیشتر آثار مکتوب خود مدنظر قرار می داد، توجه به جوانان و پاسخ گویی به پرسش های فکری و اعتقادی آن ها بود. او برای جوانان، شخصیت و جایگاه فوق العاده ای قائل بود و اعتقاد داشت که توجه به آن ها، در واقع، بیمه کردن آینده انقلاب اسلامی در برابر خطراتی است که همواره آن را تهدید می کند. آن چه در پی می آید، معرفی مختصری از چند اثر مشهور این شهید و الا مقام، در آستانه سالروز شهادت مظلومانه اوست.